

2013 Na pomezí Švýcarska a Itálie (pátek 5.7. ráno – úterý 9.7. ráno.)

5.7. Praha – Plzeň – Rozvadov – Mnichov – Bregenz – pod Vaduzem – Via Mala (Thusis, Graubünden) – kolem Bellinzony – Lugano – Cogogna-Cardano.

6.7. Cogogna-Cardano – Lugano – Mte Generoso – Cogogna-Cardano

7.7. Cogogna-Cardano – Locarno – Brissago – Ascona – Locarno – Sonogno – Cogogna-Cardano

8.7. Cogogna-Cardano – Lago di Como – průsmyk Maloja – San Murezzán – Scuol – Martina – Samnaun – Garmisch-Partenkirchen – Bavorsko

9.7. Bavorsko – Rozvadov – Plzeň – Praha

Roku 2013 jsme konečně úspěšně překonali obavy z menších zeměpisných šířek¹ a spolu se Slugovými jsme se přihlásili na zájezd *Kde končí Švýcarsko a začíná Itálie* pořádaný cestovní kanceláří Inex. Z jazyků používaných ve Švýcarsku mi je italština nejmilejší a ono švýcarsko-italské pomezí mě lákalo už od naší návštěvy Coma r. 1992; věděl jsem, že vlak z Milana pokračoval ještě za Como do švýcarského Chiassa, byli jsme u Lago di Como, které se táhlo na sever do Švýcarska. A teď byl v nabídce zájezd, který měl v programu odtud blízká místa ve Švýcarsku a dokonce i jeden bod programu, zahrnující nádraží jen kousek severně od Chiassa! A tak jsem se pro zájezd nadchnul a Evinka i Slugovi se přidali.

¹ My jsme je vlastně už překonali r. 2011, když jsme se rozhodli jet na zájezd do Španělska, jenže stav mého levého kolena způsobil, že jsme jako nejnižnější místo dovolené navštívili Nové Hradky u Trhových Svin.

První poznávací zastávkou byla soutěska Via Mala, dějiště stejnojmenného Knittelova² románu Via Mala, který jsem kdysi hodně dávno četl, věděl jsem, že se mi líbil, avšak děj jsem si nepamatoval, a tak mi jméno soutěsky nic neříkalo. Jára se tam velice těšil, a tak ho oprávněně dost zneklidnilo dlouhé čekání v Plzni na jakéhosi opozdilce. Pak ještě přišly nějaké zácpy v Německu – zpoždění bylo nepříjemné. Cesta Bavorskem vedla obchvatem kolem Mnichova, odkud jsme zamířili do Bregenz a záhy odbočili do Švýcarska. Zájezd byl zřejmě koncipován tak, aby nebylo třeba platit rakouský dálniční poplatek. Cesta po obchvatech kolem měst je rychlá a pro životní prostředí ve městech je téměř nezbytností³, ale účastníkům zájezdů chybí představa o městech, v jejichž těsné blízkosti jsou. Zato však cestou se nám naskytl úžasný pohled vlevo na hrad v lichtenštejnské metropoli (jinak "hlavní obci" či "hlavní vesnici") **Vaduzu** (cca 5 tis. obyvatel), o němž se mi při mé dávné návštěvě tohoto místa (kap. 7.9) ani nezdálo.

Via Mala leží v největším švýcarském kantonu Graubünden, kolem jehož hlavního města Churu⁴ jsme objeli po obchvatu a zamířili na Thusis a k soutěsce Via Mala. Turistická vybavenost už byla zavřená, avšak to hlavní – přístup po schodech do soutěsky a hlavně úžasná podívaná k dispozici byly (mj. pohled na několik mostů přes soutěsku).

Via Mala

Dno soutěsky je snad cca 850 m n.m., hory kolem dosahují výšky i přes 2 000 m. Autobusem jsme pokračovali dále k jihu až na hranice kantonu Ticino, kde jsme sjeli hodně dolů a krajina nabyla až docela subtropický charakter. Byli jsme ve Švýcarsku, nicméně blízkost Itálie byla doslova cítit. Konec konců, nocleh nás čekal v Itálii; cestovní kancelář přizpůsobovala program cenám, a ty byly v Itálii mnohem příznivější než ve Švýcarsku. Po levé straně jsme viděli z okna hlavní město Ticina⁵ **Bellinzonu** s jejím třemi gotickými hrady. Bylo mi moc líto, že se Bellinzona do programu zájezdu

² Hermann Emanuel Knittel (1891 Indie – 1970 Graubünden), syn württenberského misionáře, švýcarský spisovatel, psal pod pseudonymem John Knittel

³ Průjezd Mnichovem při zpáteční cestě byl pro mne velkým překvapením – o tom však až při vzpomínání na návrat

⁴ Ve 14. stol. působil v Churu biskup Náz, jehož bratr byl šéfem kuchyně Karla IV. Je možné, že rodové sídlo Názů byla tvrz na území dnešních Strašnic (v sz části Strašnic je Názovská ulice)-

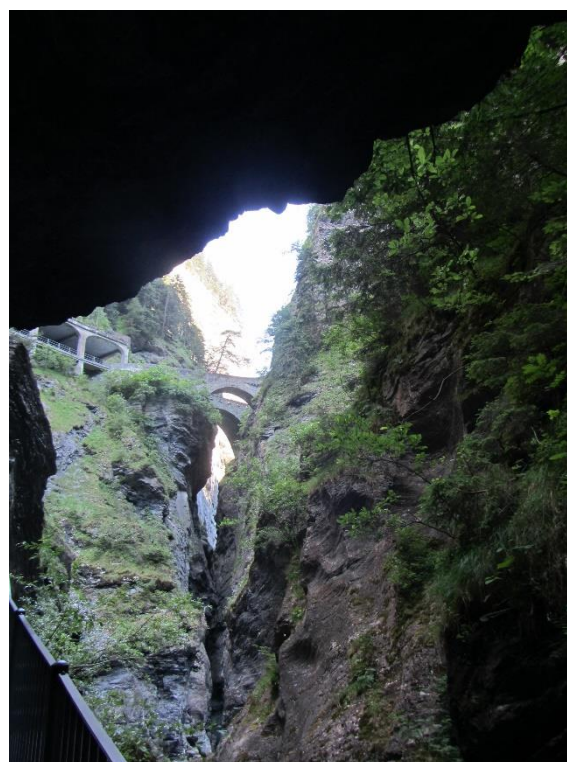
⁵ Dříve se v kantonu Ticino uplatňovala "rotace" hlavních měst, střídaly se Bellinzona, Locarno a Lugano

nevešla, a velice mě potěšilo, když druhý den jsme v areálu miniatur v Melide u Luganského jezera ve zmenšené formě dva z tamních hradů viděli.

Další cesta Ticinem vedla přímo přes město Lugano, jehož návštěva byla v plánu na další den, tedy na sobotu, a podle Luganského jezera jsme pokračovali až k italské hranici a dále do skupiny obcí nazvané **Grandola et Uniti**, kde na pomezí obcí **Codogna** a **Cardano** jsme měli zajištěný nocleh v příjemném hotelu Merloni. Každý pokoj, vybavený příslušenstvím, tam měl svůj vchod z "pavlače". U hotelu byl i bazén; škoda, že Evinka si nevzala plavky (inzerovaný nabitý program zájezdu k braní plavek neinspiroval). Já jsem si bazén rád užil.

Via Mala

Via Mala

Umístění hotelu na pomezí dvou starobylých nevelkých obcí na svahu orientovaném na východ ke Comskému⁶ jezeru inspirovalo k večerním a ranním procházkám. Bylo to zajímavé nechat na sebe působit severoitalskou venkovskou architekturu.

⁶ V českých textech se už psává *Komské jezero*. Mně tato forma psaní však nepřipomíná Voltovo lombardské město Como, nýbrž město Kom, spojené s neblaze proslulou postavou iránského ajatolláha Chomejního.

Bazén u hotelu Merloni

Cardano

*Ó, poutníku, který přicházíš zdaleka,
odpočiň chvílku v krásném Cardanu*

(nápis v krytém přístřešku kašny)

Codogna, kostel se hřbitovem →

V hotelu *Merloni* se bydlilo dobře, každý den ráno jsme tam měli snídani formou švédského stolu a v sobotu a v neděli i večěři; tu jsme si jako doplňkovou službu objednali, škoda, že Slugovi nebyli tak dychtiví poznat místní kuchyni, takže jsme se s nimi u večěře nevidali. Naše průvodkyně Jana se s majitelkou hotelu Colombinou (Holubičkou) z předchozích zájezdů znala a byly si přátelsky nakloněny.

Každý z dalších tří dnů byl spjat s jedním ze tří velkých jezer na italsko-švýcarském pomezí. V sobotu to bylo Lago di Lugano, Luganské jezero. Program jsme začali prohlídkou krásného, příjemného **Lugana** s úžasnými výhledy přes jezero na hory. Prvním navštíveným objektem byl kostel P. Marie Andělské, kde u vchodu

byla cedule, která mi žádnou radost neudělala (zákaz vstupu psům):

Svatý František by jistě sdílel mé pocity.

Nejnižší části Lugana jsou v úrovni **Luganského jezera**⁷, jiné jsou poměrně hodně vysoko; např. k nádraží lze jet od jezera lanovkou, která jezdí kolem katedrály sv. Vavřince, k níž jsme se ovšem vydali pěšky.

Lugano patří mezi města, která nadchnou, příjemné, krásné, bohaté na dojmy⁸. Snad jeho atmosféru trochu připomenou fotky, kterými vzpomínání provázím.

⁷ Některé kvantitativní charakteristiky jezer včetně nadmořských výšek uvedu na konci této podkapitoly v tabulce

⁸ Na jednom prospektu byl Luganu přiřazen atribut *Swiss Mediterranean Style*

4krát Lugano

Před polednem jsme ještě absolvovali prohlídku čokoládovny **Alprose** v nedalekém městečku **Ponte Tresa**. V sobotu se nepracovalo, avšak viděli jsme různé úpravy čokolády, prodejní automaty na čokoládové bonbóny apod. A ochutnávka nebyla marná. Kolem poledne jsme pak přijeli k areálu se švýcarskými i některými dalšími miniaturami v **Melide** (zal. 1959). Zde jsme viděli ve zmenšeninách dva hrady z Bellinzony, lanovku ve Sv. Mořici, katedrály v Bernu, Lausanne a Ženevě, vládní palác v Bernu, různá letiště, nádraží a další dopravní stavby. Ze zahraničí je tam např. miniatura milánského dómu. Areál je poměrně velký, exponáty číslované a existuje k nim legenda (již jsem však ztratil). Prohlídku nám trochu kazilo příšerné vedro umocněné tím, že stinných míst je tam nesmírně málo.

Mosty

Nejen miniatury... (citát z Písma Ř.5.8)

Zámek Chillon v Montreaux (Vaud)

Neuchatell

Federální palác v Bernu

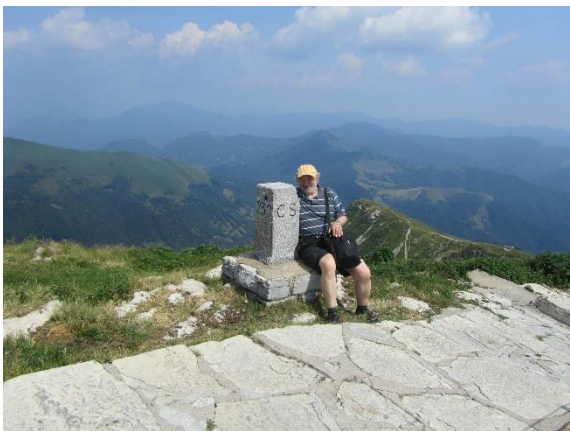

Hrad Uri (Castelgrande) v Bellinzone

Poslední bod sobotního programu byl pro mne velice důležitý: Šlo o cestu ozubnicovou železnici ze stanice Capolago-Riva San Vitale (274 m n.m.), ležící na slavné Gotthardské železnici cca 10 km severoseverozápadně od Chiassa, na **Monte Generoso** a zpět. Jak její název naznačuje, leží dolní stanice u jižního cípu Luganského jezera. Ač vrchol leží severněji než Capolago, trať stoupá po nejprve jižním směrem po západním úbočí, poté se stáčí vlevo a pokračuje severně po východním úbočí nad Comským jezerem; během každé jízdy jsme se jednou křižovali s vlakem v opačném směru. Horní stanice je ve výšce 1605 m n.m. v jakémsi sedle mezi dvěma vrcholy, jejichž spojnice má přibližně severojižní směr. Kterému z nich patří uváděná výška 1701 m n.m., nevím. Čas strávený mezi 1600 a 1700 m jsme využili k příjemnému procházení a kochání se nádhernými pohledy na bližší cíle; ty daleké byly zakryty letním oparem. Okolí horní stanice zubačky má slušnou turistickou vybavenost, kromě očekávané restaurace pro dvounohé turisty se pamatuje i na ty čtyřnohé, jak dokládá jeden z obrázků.

Monte Generoso

CS znamená Confederazione Svizzera

Nádraží na Mte Generoso

Občerstvení pro dvounohé i čtyřnohé

Z Capolaga jsme se už jeli na večeri do hotelu Merloni. Cestou kolem Luganského jezera, ještě ve Švýcarsku, jsme za vodou viděli zajímavé město. Dominantami měst bývají kostely či zámky nebo paláce. Zde to bylo kasino! To by samo o sobě byl spíše důvod k zármutku či pohoršení než k údivu. Zajímavé ovšem je, že město **Campione d'Italia** je sice součástí Itálie, avšak je ze všech stran po pevnině i po jezeře obklopeno švýcarským územím. Pevninská Itálie tedy není souvislá! A pokud předpokládám, že ve Švýcarsku není další taková anomálie, o níž bych nevěděl, konstatuji, že Švýcarsko je dvojnásobně souvislé⁹.

V hotelu Merloni jsme načerpali sil a v neděli jsme vyjeli za dalším poznáním. Zatímco v sobotu jsme se pohybovali v oblasti Luganského jezera, symbolem nedělního programu bylo **Lago Maggiore**. Začali jsme opět městem, tentokrát **Locarnem**. S Luganem má leccos společného. Jde především o dominantní polohu jezera a o významnou sakrální stavbu dosažitelnou lanovkou. Nádraží v Locarnu je v dolním městském patře, a k mému velkému potěšení jsme je mohli vidět. Hlavní železniční spojení z Bellinzony a Lugana míří do nádraží z východu, přičemž na západ žádné koleje vidět nejsou. Nástupiště pro vlaky do Domodossoly¹⁰ je pod úrovní povrchu. Zda a jak jsou tratě propojené, se mi nepodařilo zjistit (ale ona k tomu nebyla příležitost, program jsme měli hodně plný).

⁹ Omlouvám se, že se zde vyjadřuji pomocí topologických pojmů. Dvojnásobně souvislé (nemyslím, že by to byl zrovna šťastně zvolený termín) dvojrozměrné množiny jsou takové, v nichž je – názorně – jedna díra, tedy např. mezikruží. Ta díra ve Švýcarsku, zvaná Campione d'Italia, je ovšem umístěna hodně excentricky.

¹⁰ Italská pohraniční stanice na trati Milano – Brigg – Bern

Locarno, Lungolago¹¹

Po prohlídce dolní části města, kde jsme narazili na zbytky kolejí připomínající, že Locarno přišlo nejen o občasné postavení hlavního města kantonu Ticcino, nýbrž i o tramvajovou dopravu, jsme vyšli na poměrně vysoký kopec k rozlehlému klášteru **Madonna del Sasso**¹². Zaujalo nás tam mj. umělecké vyjádření některých biblických příběhů. Cesta nahoru byla poměrně vyčerpávající, avšak dolů byla úžasná pro krásné výhledy, které přinášela.

V klášteře Madonna del Sasso

¹¹ Nábřeží jezera – čeština takové slovo nemá

¹² Kamenná madona; klášter administrativně už nepatří do Locarna, nýbrž do obce Orselina

Slugovi na nádvoří kláštera

Cestu dolů obohatily nejen daleké výhledy

Z Locarna nás autobus dovezl do **Brissaga** nedaleko italských hranic (a tedy i nedaleko Verbanie, kde je pohřben Bernhard Riemann – viz podkapitolu 8.4e). Tam začínala naše lodní projížďka po Lago Maggiore s hezkými výhledy, avšak s ničím pronikavě zajímavým. Cesta po jezeře skončila v **Asconě**, bezprostředně související s Locarnem, od něhož ji odděluje jen řeka Maggia. Před odjezdem z předem určeného místa v Locarnu jsme měli chvíli rozchod, který jsme využil k příjemnému posezení se zmrzlinou – asi nejdražší, jakou jsme kdy v životě jedli (pochopitelně, byli jsme ve švýcarském letovisku), ale odpočinek s osvěžením stál za to!

Odpoledne jsme se od jezera vzdálili, abychom projeli alpské údolí **Verzasca**¹³, jímž protéká stejnojmenná řeka, a podívali se tam na některé zajímavosti. Především to byla přehrada **Vogorno**, na níž se zrovna prováděly jakési kaskadérské kousky – lidé přivázaní na laně se nechali spouštět do hloubky. Jsou to takové adrenalinové akce, pro něž já osobně nemám vůbec pochopení. Zato jsem si užil procházku obcí **Sogno**, kde naše cesta údolím končila. V bohatém Švýcarsku chudě vypadající horská ves, kde některé kamenné domy byly stavěny bez malty. K takové vsi ovšem pochopitelně dnes patří turistický ruch s prodejem suvenýrů, některých velice vkusných, takže jsme si i my vybrali hezkou dřevěnou obdélníkovou misku.

¹³ Roku 2020 vznikla obec Verzasca, sdružující všechny dřívější obce a osady v údolí, tedy i Sogno, Lavartezco a Vogorno

Přehrada Vogorno

Sogono

Na zpáteční cestě údolím Verzasca jsme zastavili v **Lavartezzu** u pozoruhodného dvouobloukového mostu ze 17. století. Měli jsme možnost si jej prohlédnout z různých míst a podívat se i na kostel Andělské madony z 18. století.

Údolí Verzasca je tak hezké, že stálo za to jím projet oběma směry. Po bohatém nedělním programu jsme zamířili přes Lugano do Codoni-Cardana k poslednímu noclehu.

Most přes Verzasku v Lavartezzu

V hotelu Merloni jsme strávili tři příjemné noci se všemi snídaněmi a dvěma večeřemi, a také s příjemnými ranními a večerními procházkami. A tak pondělní ráno neznamenal jen prostý odjezd, nýbrž šlo o loučení. Na rozdíl od předchozích dvou dnů jsme nezamířili hned do Švýcarska, nýbrž na druhou stranu, k **Lago di Como**, na jehož břehu jsme měli strávit mimo autobus příjemné tři hodiny, především ve **vile Carlotta** a přilehlém velkém zámeckém parku či zahradě; pro obvyklou klasifikaci adjektivy *francouzský* či *anglický* zde je jedna překážka – celý park, místy se blíží k anglickému, jinde zas k francouzskému, je ve značně prudkém svahu. Vegetace v parku je velice bohatá, jde vlastně o botanickou zahradu. Paní průvodkyně Jana koupila všem vstupenky; nárok na seniorskou slevu prokazovala našimi osobními doklady. Prohlídka vily i parku však byla individuální. Ke konci zastavení u Comského jezera jsme se ještě mohli projít po břehu, nemýlím-li se, Slugovi čas využili k vykoupaní. Před vchodem do vily Carlotta jsme si všimli skupiny starších františkánů.

Jak je mi kouření v podstatě odporné, tak vidět pokuřujícího františkána pro mne bylo docela příjemné; připomnělo mi to, že mniši jsou obyčejní lidé.

Vila Carlotta

V parku u Carlotty

Expozice techniky v parku

Lago di Como

Františkáni před vilou Carlotta

Od vily Carlotta jsme jeli severně po západním břehu Comského jezera a pak stoupali vzhůru, přešli švýcarskou hranici, tentokrát už nikoli do kantonu Ticino, nýbrž do toho největšího, do Graubünden¹⁴, a dojeli do obce **Maloja** ležící ve stejnojmenném průsmyku, a tam jsme neorganizovaně navštívili jakýsi bývalý hrad, jehož věž slouží jako rozhledna. To, že jsme nešli zrovna nejkratší cestou, jsme dodatečně – když už bylo jasné, že se doba odjezdu odsune – hodnotili jako příjemnou procházku.

Kostel v Maloji

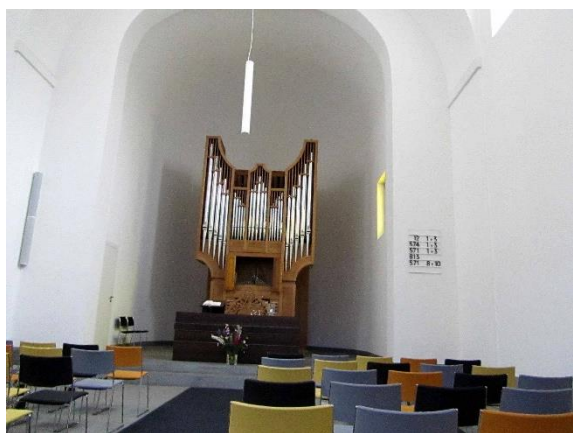

Na rozhledně

Rozhledna

S příjezdem do Graubünden se výrazně změnil charakter krajiny, byli jsme už v tom pravém hornatém Švýcarsku. A připomněla nám to i další zastávka – známé rekreační místo (těžko říci letovisko, když jde především o středisko zimních sportů) **Sv. Mořic**, německy *Sankt Moritz*, rétorománsky *San Murezzan*. Vyloženě rekreační část obce je označována jako Bad (lázně), obchodní, administrativní a obytná jako Dorf (vesnice). Tato vesnice, jak jsme ji poznali, je městštější než mnohá naše města. Měli jsme možnost "ji" projít, ovšem za deště, a prohlížet různé zajímavé, často honosné stavby. Nejvíce nás ovšem zaujal prostý reformovaný kostel, který byl otevřený, a tak jsme mohli vidět vkusně a promyšleně řešený interiér.

Interiér reformovaného kostela

Praktické odkládání zpěvníků, popř. Biblí

¹⁴ Graubünden je jediným trojjazyčným kantonem (něm., it., rom.) a zároveň jediným kantonem, v němž se rétorománština užívá.

Autobus parkoval u nádraží, takže jsme měli možnost na závěr návštěvy Sv. Mořice si toto důležité místo¹⁵ prohlédnout.

Procházka "vesnicí"

Nádraží

Pro mne měla poslední, graubündenská část zájezdu své zvláštní kouzlo tím, že jsme se setkávali, byť jen velice okrajově, s rétorománštinou. Informace o ní se nehledají snadno, dokonce ani překladáč Google ji nenabízí. Snad je hodně blízká friulštině (čili furlanštině), o jejíž existenci jsme se dověděli r. 2002 při posezení v restauraci v Udine (kap. 7.9, soubor 7.9a). Ve svatomořickém kostele dokonce byly rétorománské noviny (či noviny s několika rétorománskými stránkami, už nevím, mám schováno jen pár stránek). Rétorománské nápisy jsem registroval i během naší další cesty, která ze Sv. Mořice vedla údolím řeky Inn (či rétorománsky En) přes Scuol a Martinu až k rakouským hranicím, několik kilometrů jsme pak jeli dokonce Rakouskem než jsme zabočili vlevo vzhůru do horského střediska Samnaun, které má bezcelní status, což znamená, že by se tam mělo nakupovat levněji. Do Samnaunu jsme přijeli kolem 19. hodiny, prošli jsme jím, některé obchody už byly zavřené, a tak jsme si tam nic nekoupili, neboť snad jediné, co se tam dalo údajně levně koupit, byl tvrdý alkohol, jehož užitná hodnota je pro nás nulová, a tudíž mu přívlastek "levný" v našich očích nenáležel. Strávili jsme tam asi hodinu, ale říkali jsme si říkali, že by nám bývala stačila i kratší doba. Po příjezdu do Prahy jsme si uvědomili, že by to bývalo nebylo dobré odjíždět ze Samnaunu dříve. Lepší pobývat v horském letovisku, byť urbanisticky nezajímavém, ale v krásné krajině, než na lavičce v podchodu metra ve Stodůlkách.

¹⁵ Švýcarsko, stát s velice vysokou životní úrovní, je méně automobilizované než Česko. Vlaková doprava je zde sice drahá, ale kvalitní a je hodně využívána.

www.gr-ref.ch | Nossa Baselgia | LÖGL/AVUOST 2013

reformiert. 13

NOSSA BASELGIA

NOMER DUBEL

Adressänderungen:
Südschweiz Presse & Print AG
Postfach 85, 7007 Chur
Telefon 081 255 50 50
abo.graubuendene@reformiert.info

Redacziun Nossa Baselgia:
rav. Magnus Schleich
7526 Ciraus-chel
Telefon 081 854 05 70
magnus.schleich@gr-ref.ch

Redaktionsschluss der
September-Ausgabe:
Freitag, 18. August 2013
Erscheinungsdatum:
Freitag, 30. August 2013

Sainza exercizi – ingün progress

LA LINGUA ES ÜN FENOMEN FASCINANT/ Ponderaziuns davart seis adöver

SAVAIR DISCUORRER – ÜNA PRESTAZIUN REMARCHABLA
Che bel regal cha l'uman ha surgnü, quasi in chünal! Mìnchün chi ha gnü l'occaiun da perseguitar, co ch'ün uffant imprenda a discuorrer e cumainza a dovrar davoman ils plets ch'el doda es fascinà. «Che miraculo», dschaina svelt. Quista facultà da discuorrer diferenzescha a l'uman da tschellas creatüras. S'inclegia cha eir las bes-chas as

energia per cumadar la chargia v. d. per sclerir chi nu's maniaiva uschea, sco chi'd es gnü interpretà. Pel solit capita la rectificaziun massa tard e nu vain neir plü recepida. Mo i dà eir situaziuns, ingio chi nu's chatta sül mumaint ils drets plets o chi's spetta (massa) lösch per dir alch important. Il cas extrem descriva il sur-

inavo per tuot il muond suot. Mo quista babilonia da comunicaziuns es impreschiunanta be causa sia quantità. Ella nu disch inguotta da la qualità. E giüsta quista es il punct cardinal: Plü svelt e plü direct ch'eu comunichesch e main precis cha quai capita. La comunicaziun dvainta superficiala. Per ir a fuond e de-

fat chi'ns manca l'exercizi. Üna lingua nu's saja simplamaing a la fin da la scoula primara. Id es da tilla dovrar, il s-chazi da plets sto gnir augman-tà cuntinuantamaing, las formulaziuns vegnan megl'dras, be schi's scriva regularmaing. E cun quai cha nossas scoulas otas nu pretendan bler in quist regard nun esa

Nun accomplischa la scoula plü las pretaisas a regard las linguas

ES LA LINGUA RUMANTSCHA
AMO PATRIA?

Ukázka rétorománštiny

Ze Samnaunu jsme zase sjeli do údolí Innu a projeli Tyrolskem, aniž bychom použili dálnici, až do bavorského Garmisch-Partenkirchen, odkud jsme pokračovali Bavorskem až centra do Mnichova a dále už po dálnici do Rozvadova, Plzně a Prahy-Stodůlek. Průjezd mnichovským centrem mě překvapil. Mnichov totiž nemá, či aspoň tehdy neměl, úplný dálniční obchvat; silnice z jihu mířila přímo do centra. Asi by bývalo šlo na východní či západní část obchvatu zajet, ale zřejmě v noci řidiči neviděli důvod si centrum neprojet.

Do Stodůlek jsme dorazili snad někdy před půl pátou ranní, takže jsme museli čekat na první spoj metra. Moc příjemné to nebylo, ale měli jsme k dispozici lavičky. A doba čekání zas příliš dlouhá nebyla, uvažovat o využití nějakých nočních linek by racionální nebylo.

Navzdory zmoknutí ve Svatém Mořici, určitému zklamání z návštěvy Samnaunu a příliš brzkému příjezdu do Prahy byl zájezd na švýcarsko-italské pomezí příjemný a zajímavý. Švýcarsko jsme oba s Evinkou už dříve navštívili, ale každý samostatně. Teď jsme se mohli krásám této pozoruhodné evropské země obdivovat společně. A bylo moc příjemné, že byli s námi Dani a Jára Slugovi a mohli jsme společně sdílet dojmy a prožitky.

Na závěr uvádím slíbené porovnání severoitalských jezer. Ta barevně vyznačená jsou na lombardsko-ticinském pomezí a všechna jsme během švýcarsko-italské dovolené viděli. Pro porovnání je v tabulce uvedeno i největší italské jezero, ležící na hranicích Lombardie a Benátska a severním cípem zasahující ještě do oblasti Trentino-Alto Adige.

	Plocha	Hladina	Nejnižší bod dna	Hloubka	Délka	Šířka	Objem
Lago	km ²	m n.m.	m n.m.	m	km	km	km ³
Maggiore	212,5	193	-179	372	66	4,5	37
di Como	146	197	-213	410	51	4,5	22,5
di Lugano	48,7	270	-18	288	složitý tvar		6,5
di Garda	370	65	-281	346	52	17	50,4

Praha, květen 2022